

Doñuz diñi / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Doñuz diñi / hekaýa

DOÑUZ DIÑI

Gözünü ýumsa bes, öli ýaly sarsman ýatyp bilyän Narly bu gezek gapy kakylmasyna ýalpa oýandy. Oýansa-da oýandy weli, birselleм oýaly-ukuly doñuz diñini salyp, diňsirgendi durdy. Gapy ýene kakyldy. Narlynyň turmaga hyýallanandygyny duýan Çemen ony özüne çekdi:

– Bor-la, Narym, ýatybersene. Arak diýip gelen alkaşyň biridir. Ses bermeseň gider özi.

Perigatanç gelniň kereşmeli owsunjyramasyna eňki gowşan ýigit güberilip duran ter göwüslere sakgaly düýn-öňňin syrylansoň bu gün eyýäm dürterişip ugran tikenekli eňegini basdy... Göhi gelen geliniň gözünü sözüp, birenaýy yňrap ýatyşy essinden aýyljaga meňzeýärdi. Emma Çemeniň bir elini öz üstüne dag aýysy ýaly bolup çöken tüýlek ýigidiň arkasyna atyp, soňam özüne çekişi, bir eli bilenem onuň gataňsy dösünden yza itekläp dyrtmalaýşy, sarç bedewe çalymdaş gelini aňsatlyk bilen birtaraplaýyn lezzete kayyl edip bolmajakdygyny görkezýärdi..

Bolmajak bolsa bolmaz ekeni. Gapy ýene kakyldy. Narly sögünip başlady. Keýpine sogan dogralansoň turmak bilen boldy.

Çemen howsalaly pyşyrdady.

– Dur, özüm açaryn. Birden tanyş-biliş bolup çyksa näme?..

– Bolsa bolsun.

– Aýalyňa-da bu gün barjak däl diýip jaň etmediň...

– Ol bumat sekizinji düýşünü görüp ýatandyr, çagalaryň arasynda.

Çemen onuň yzyndan:

– Gyýw, balagyň bir ildiräýsene çöpür ören aýagyňa. "Balu" ýaly bolup, nirä barýarsyň. Geliksiz bor-a – diýip gygyrdu.

– Gije üçde ýatany örüzmek geliksiz däl-de, meniňki geliksiz bolýamy – diýip, hopudyklap barýan Narly eýýäm gapynyň

agzyndady.

– Onda-da ärsiräp ýatan dul heleyí...

Narly mesligine bäs edip bilmän kikirdän geliniň soňky sözünü eşitmedi. Ol sag eli bilen gözünü owkalap, çep eli bilenem maýkasyna sygman ýarsy görnüp duran gäbe garnyny gaşap durşuna:

– Kim sen? Näme gerek? – diýip gygyrdy.

Jogap deregine bu gezegem gapy kakylty. Öňem şöhweti ujuna gelende turmaly bolanyna gahary gelip duran Narlynyň gany depesine urdy.

– Häý, çöýdüýbiden bolan çöpdüýbi... Maňlaýyňdan gapy açaýyla seniň bir... – diýip, gapyny açanda, daş işikde serhoşlukdan ýaňa aýak üstünde zordan duran orta ýaşly erkek adamyň durandygyny gördü.

Düwülen ýumruk yza gaýtmady. Bat bilen inen ýumruk serhoş pahyryň iki gözüniň ortasynda jaý tapdy. Urgynyň zarbyna arkanlygyna kelemenläp gaýdan görgüliniň ýeňsesi gütüläp beton sekä uruldy.

Serhoş itjanly eken. Zat bolmadyk ýaly ýerinden turdy. Soňam daş-töweregini sermeläp ugrady. Onuň eline ilen zady aýlap saljagyny añan Narly muňa pursat bermedi. Ol ylgap barşyna garaňkynyň içinde dümtünip oturan serhoşyň içine depdi. Içini tutup bir gapdala ýykylan serhoş zaryn-zaryn iňledi. Ýüregi sowan Narly gapdala geçip oturdy. Çilim ottandy. Indi bir demini dürsändir-dä diýip, henizem ýerinden galman ýatan serhoşa söz gatdy:

– Bar, gümüňi tap, şu taýdan. Ýogsa, häzir polisiýa jaň edip, gözüni raşotkadan açdyrýan.

Serhoş içýakgyç güldi:

– Jaň et, köpeýogly. Polisiýaň başlygy meň klasdaşym. Göreris kim kimi ýygnatdyrýa...

Narly çekip bolan çiliminiň galyndysyny özünden ýaş boýunça ep-esli uludygy görnüp duran garşydaşynyň üstüne pitikläp goýberdi. Munuň bilenem kanagatlanman, onuň üstüne gaýtdy:

– Diýmek, ýene edep sapagyňa dowam et diýýän-dä, taýagyň az bolandyr seniň. Ýagdaýyňa seret, günä menden gitdi...

Iki elini depesine aýlap, yüzünü ýapan serhoş çem gelen ýerine

zarp bilen inýän depginiň astynda-da üzlem-saplam gygyrmasyny bes etmedi:

– Çemenistanyň goýnunda po-oss-suj-jak mämelerini sokjap ýatan köp-pek diýerler saña. Ýagyny özüm ýalandyryň, galyndysyny sen ýuwut...

Daşardaky güpür-tapyrdylyga ynjalygy gaçan Çemen üstüne halat atynyp gapa çykdy. Ol bulaşyp ýerde ýatany gören badyna tanady.

– Hiýh, Arslanmy bi...

Arslanyň aýdan soňky sözleri Çemeniň gulagyna ýetdi. Bu onuň Narla eşitdirmek islemeýän zadydy. Ol öň nä görgi bilen tapdy ahyry ony. Bumat belli bir gyz-gelinde durýan erkek barmy näme. Ýelini ýatyrdygy boldy, köwşüni eline alyp, ökjä tüýkurmek bilen bolýarlar. Ýöne Narly olar ýaly oglanlaryň tüýsünden däldi. Telekeçilik bilen meşgullanansoň, garagolluk etmäge eli degmese-de, doğrusy, ärsiz gezip ýoren ýaş gelin tapsa, belli-külli ham-çam edişmegiň arzuwyndady. Ofisine işi düşüp gelýän gyz-gelinlere gabagyny galдыrmaýanam bolsa, bir gün işden soñ öýüne gaýdyp barýarka, köçäniň ugrunda taksi tutmak üçin elini galdyryp duran öýmeli ýaş gelniň deñesinde biygyýar saklandy. Barmaly ýerine baran gelin düşjek bolanda pul uzatdy. Narlynyň jogaby nagt boldy.

– Men taksi edem-mok!!

Ýedi derýanyň toruny ýyrtan köpbilmiş ýaş geliniň galam bilen çyzylna meňzeş owadan gaşlary ýazylyp gitdi.

– Näme edýäň onda?!.

Narly çekinmän-zat etmän lak atyjylykly sowal bilen sürtenişindenem, onuň özüne meýillidigini aňdy. Ol ýüregini bire baglap matlabyny belli etdi:

– Başy boşmyň?!

– ...

Ölä jan salyp biljek oýnaklaýan ala gözler bilen berilen gyzgyn howurly sessiz jogabyň garşysynda ýüregi howlap giden Narlynyň eli zordan wizitkasyny uzatmaga ýarady. Bir hepde töwerek telefonda hymmyldaşdylar. Soňra Çemen Narlyny öz öýüne çagyrdy.

Her hepdäniň şenbe gününü işden soñ Çemeniňkide geçirýän Narly

"Mugt buharda barmy. Gel, elimden gelýän wagty şuňa dükanjyk açyp bereýin, hem maňa bähbitli bolar, pul-peç diýip azar berip durmaz. Sowalgasy özünden bolar" diýip, Narly onuň öýüniň podwalynty dükana öwrüp berdi. Diňe Çemeniň ýasaýan jaýynyň ýasaýjylary gelende-de, dükanyň söwdasy ganymatja bolýardy.

Muny özem aýdarman bolup ýören Çemeniň aşygy alcy gopdy. Şeýdibem ärsiz galan üç ýylynda on üçe golaý erkek bilen gezen Çemen diýdirmezden hajatyny bitiren düşbüje Narlysyny sypdyrasy gelmedi. Käbir joralary dagy gözigidijilik bilen oňa: "Narymjygyň başga gezýäni ýokdur öýdýäňmi? Erkek eşekdir-dä! diýselerem:

– Parhy näme, eşegem bolsa maňa duşaklanan eşek, örki mendedir. Näçe maçy dussa-da, aýlanar-dolanar ýene geler ýanyma. Özüňizde meňki ýaly gyzyl syçýan eşegiňiz bolmansoň, içiňiz garalýa – diýip, olaryň gonjuna gor guýardy.

Çemeniň özi tetelli mes joralaran: "Aý, hawa-la, öý ýerinde öýüň, pul ýerinde puluň, oýnaş ýerinde oýnaşyň bar. Seňki ýaly bagt kimde bar? Narly ýaly oýnaşymyz bolsa, pohuny derman etjek-le..." diýip, dymyp oňaýardylar...

Bu gün lül-gammar bolup gapyny kakanam onuň mundan ýarym ýyl öň gezen ýigidi Arslandy.

Arslanyň özi bir edaranyň ýiligin sorup, süňküni gemirip ýöreniň biridi. Wešeň-wešeň puly gaýgysyzlyk bilen sowusy ýaly, gyz-geline gezek gelende-de, arrygyny gynamaýardy. "Baýguşyň iýjegi agzyna geler" diýilişi ýaly, özi üstüne gelýän biri-birinden owadan gyz-gelinleri jorap çalşandan enaýy görmezän Arslan, bir ýa iki, köp bolsa üç gezekden artyk tanşan gyz-gelniniň ýanyна barmaýardy. Ol muny wezipesiniň howpsuzlygy üçin edýänem bolsa, towguna tok diýilmedik bu ýaramaz gylyk uzak wagtyň dowamynda gaýtalanyp duransoň endige öwrülip gitdi.

Adamlar indi düýn-öñňinem kabul edip bilmejek, kabul etmek beýlede dursun, eşidende ýakasyna tüýkürjek zatlaryny bu gün aňsatlyk bilen kabul edýärler. Asla geň-taň görübem duranoklar. Erkek bilen bir ýassyga baş goýansoň, onuň yzynda janserek bolup ýören gyz-gelinlerem azalyşyberdi öýdýän... "Eşek

eşekden galsa, gulagynam kes, burnunam..." diýlenini edip, Arslandan bähbit tapmajagyna göz ýetirenlerem, birküç gezek jaňlary alynmansoň, ýa-da alynsa-da ýüzlerine ötürülip goýlansoň, bolan-geçen zatlary bolmadyk ýaly hasap edip, ýenede bir pulluja erkegiň gözlegine çykybererdiler.

Geň göräymeli. Ynha, şular ýaly häsiyetli Arslan alty aý owal bir hepde ýaly gezip taşlan zenanynyň gapysyny kakdy. Belki-de, onuň wyzdany oýanyp, durmuşynda häzire çenli gelip-geçen we diýseň arzan düşen söygüleriň iň bolmanda biriniň gymmatyny gaýtadan ölçeresi, apalasy we söyesi gelendir. Ýok-la. Muny kim etse-de, häzirki oturan wezipesinde otursa, Arslan etmez. Ahmal, wezipesinden taýdyrylsa, atdan düşürülip eşege ters mündürilen günü, bular ýaly duýgusy oýansa-da oýanar...

Käbir adam burnundan gelýänçä içensoň, erki elden gidip, niýeti-pälem üýtgüberýär. Arslanam özünden wezipesi bir-iki basgaňçak ýokardaky başlyklar bilen bir oturlyşykda lül bolansoň, göwni jalataýlyk küysäp başlady. Yöne, hany, her çirten gülüni hendege zyňyan Arslana edil şol wagt taýynja duran guş barmy?! Arslan ýadyna düşenje telefon belgilerine aýlap çykdy. Hiç haýsyndan derek bolmady. Biri öz edişi ýaly telefony yüzüne ökürdi, biri jaňyny almady, ýene birine düybünden jaň barmady. "Haý, haram tulalar, işleri düşmejek ýaly elimi bloga salaýypdyrlar öýdýän..." diýip, sögünen Arslan bir elini alkymynyň aşagyna diräp, birsellem doňuz diňini saldy. Birdenem Çemen ýadyna düşdi. Bu-da paşmady. Dogrusy, Çemeniň ýakyn gatnaşan her erkeginden soň telefon belgisini özünüň gyz çalsyşy ýaly çalyşyandygyndan Arslanyň habary-da ýokdy. "Öyüň-ä daş däl, özümjik baraýaýyn-la" diýip, ol awtoulagynyň magnitofonyň gataldyp, gönü mikroraýonyň içine sürdi...

Mazaly almytyny alan Arslan garşıdaşy bir gyra çekilensoň, yraň-daraň edip awtoulagyna mündi. Arslandan gaýtawula garaşmadyk Narly bolsa halatly elem-tas bolup gelýän Çemene tarap ýöredi. Awtoulagyny işleden Arslan çyranyň ýagtysyna öñünde garalyp duran turba bölegini gördü. Ol dessine ulagdan düşdi we turbany alyp Narlynyň yzyndan ylgady. Çemen iň soňky gezek garysyna galan ýaraly möjek kimin okdurylan Arslanyň

elindäki turbany görüp, elini agzyna tutdy:

– Narym, gaç!..

Narly gaçmaga ýetişmedi. Nämeden gaçmalydygyny biljek bolup yzyna seredenem şoldy welin, ýazzy maňlaýyna zarñyldap degen turbanyň urgusyna dünýäsi daşynda pyrlandy. Gaşynyň üsti bir gyzyp, birem sowan ýaly boldy. Endamyna sowuk der indi. Maňlaýyna elini degirdi. Zogdurylyp gaýdan gany görüp, başy aýlandy. Badyna Narlyny gujaklap ýetişenem bolsa, daýaw göwräni dik saklamak Çemeniň çepiksije gollaryna başartmady. İncemik göwreden sypyrlyp aşak gaýtdan ýigit serrelip gitdi. Goňsy gelniň başy açık, aýak ýalaň, barlygy-ýoklugy belli bolmaýan ýukajyk ýüpek halatda daşarda bolup ýörşüne ören goňşularыň birki sanasy: "Päheý-tt, Çemenjanyň oýnaşlary indi bir ganjygy paýlaşyp bilmän köçä çykyp garpyşyp başladylarmy..." diýsip, geň-taňlabam durmadylar we gijäniň süýji ukusyny harama çykarmajak bolup ýerlerine geçip ýatdylar. Yöne, ýokardaky gatda ýasaýanlaryň kábiri mugt tomaşanyň hezilini sypdyrasy gelmedi...

Narlynyň maňlaýyndaky gany gören Çemen guduzlan ite döndi. Ol barşyna Arslanyň yüz-gözüne ýapyşdy.

Aýal bilen ýakalaşmak islemeýän Arslan awtolulagyna tarap ýörejek boldy. Çemen haýýarlyk bilen onuň ýakasynyň yz tarapyndan tutup saklajak boldy. Arslan wakanyň bu gidişine gitse, gowulyk bilen gutarmajagyny syzdy. Hudaý saklasyn, hazır ýolbaşçy wezipede oturan kişi bir bolmasyz iş etse, öñki-soňky eden-u etmedik işlerini boýnuna ýükläp, tagtyndan agdaryp goýberýärler. Horaz gygyrmasa-da daň atýar. Sen bolmasaň senemjan edip ýeriňe şobada öñden pursat peýläp ýören dalaşgärem tapylýar, mynasyp başlygam...

Çemen köne oýnaşynyň bu ätiýajyndan habarly bolangoň, ony dawanyň içine hasam çekmek isleýärdi. Her näme-de bolsa, Arslan parhly çykdy. Birem el galдыrmady. Gaýtam çem gelen ýerine başly-barat inýän şarpyklardan goranjak bolup durşuna, Çemeniň bir elinden tutdy-da, ony özünden daşlaşdyrmak maksady bilen itekläp goýberdi. Öñem çalamydar ilişip duran sadap ilikler daş-töwerege pytrap gitdi. Dara-direde haladyň ýeňi Arslanyň elinde galsa näme... Diňe içki eşikde galan Çemen

Ýokarky gatda sime düzülen gargalar ýaly bolup tomaşa eýläp oturan goňşularynyň bardygyny ýatdan çykardy. Ol göwüsbendini hem bat bilen sypyryp, Arslanyň ýüzüne zyňdy-da:

– Way, öldüm-eý, il-gün ýetișeweriň! Bu haram eşek meni zorlajak bolýar... – diýip, hasam beterine tutdy.

Ýokardaky gatlaryň birinde çilim tüsseledip wakany keýpihonlyk bilen synlap duranlaryň biriniň gülküli sesi gijäniň ümsümligini ýaňlandyryp gitdi:

– Götüñdäkinem çykarsana, bolanna görä...

Eýýäm huşuna gelip ýetişen Narly masgaraçylykdan gaçmak üçin awtoulagyna tarap ýonelen Arslanyň yzyndan hasanaklady. Edil ýaň özüne bolan zat boldy duruberdi. Kündüň ýaly ýaly ýumruk heniz yzyna öwrülip ýetişmedik garşydaşynyň ýeňse çukuryndan indi. Südenekläp giden Arslan ýere ýüzin ýazyldy...

Megerem, tomaçaçylaryň biri polisiýa jaň eden bolmaga çemeli. Onýança depesindäki çyrasyny ýalpyldadyp, "Şewrolet" hem geldi.

– Aý, dogan, raýatlaryň rahatlygyny goramajak bolsaňyz, sizi başymyza ýapalymy?! Gelin-ä şeýdip. Serediň, şu duran bizi nätdi. Ýatanyň üstüne turan gelmesin. Ýaşap ýörseň her zady görjek ekeniň... – diýip, Çemen haladyny egnine atyp duran ýerinden möňňürmäge durdy.

Belanyň körüğiniň şu darsdabandan turandygyny aňan ýaş leýtenant sowukanlylygy elden bermedi:

– Bagışlaň weli, bu uly şäherde sizden başga-da adam ýasaýar, gelneje. Edil ýaň şular ýaly dawalaşyp duran baş-alty sany ýaş oglany bölüme äkitmeli boldy. Onsoň gelýänçäk birneme wagt geçäýdi-dä. Arkaýyn boluň, waka ikitaraplaýyn seljeriler we günükäre çäre görüler.

Arslan öz awtolulagymda giderin diýse-de, leýtanantyň ýanynda gelen iki sany kömekçi poliseý kes-kelläm ony diňlemediler. "Şewroletiň" yzyna urşan tarapyň üçüsinem dykyp diýen ýaly salan kömekçiler özleri taksi tutmak üçin ýola çykdy.

Ýaş leýtenant Çemeniň "biz ikimiz näme içgilimi?" diýip gohlandygyna seretmezden, olaryň üçüsinem äkidip, serhoşlyk derejesini anyklaýan merkezden geçirip geldi. Olar ýolda-da biri-birine haýbat atyyp, söğüşip geldiler. Leýtenant olara

hiç zadam diýmedi. Gaýtam ýolboýy olaryň galmagalyny diňläp geldi. Getiribem nobatçy sülçiniň ýanyna saldy. Ýene bir ýerden çagyryş jaňy geldimi nämemi, sülçiden rugsat sorabam gyssagly çykyp gitdi.

Gerekli resminamalar toplandy, düşündirişler alyndy. Soňra Çemendenem, Narlydanam arza alyndy. "Äl-aýt, şu nobatçy ýerli wekillerem* ur diýseň öldürýär. Bäş minut eşigini geýip çykýança garaşaýmaly ahyry" diýip, içinden pikir öwren sülçi Çemene zalda garaşmagy haýış etdi. Ol ýukajyk hem-de darajyk haladyň içinde suwa batyrylyp çykarylan pişik ýaly titir-titir edip duran zenana artykmaç sorag berip durmagy uslyp bilmedi.

Ertir çagyrylanda geljekdigi barada dil haty goýan Narly maňlaýyna ýeten şikesiň agyrlyk derejesini kesgitlemek üçin ýarty kagyza ýazylyp berlen ýollarınma hatyny goltuk jübüsine salyp, ýaňy sülçiniň otagyndan çykjak bolup durka, bar zat bulaşdy duruberdi. Sus oturan Arslan birden çasdy. Gulakdan syrygyp başlan gany gören sülçi dessine nobatça jaň etdi:

– Gyssagly "Tiz kömege" jaň et!.. Gelen badyna-da ugrat meniň kabinetime!

– Bolýa, ýoldaş kapitan! – diýen nobatçynyň telefondan eşdilýän şaňny sesi sülciňkiden batly ýaňlandy.

"Tiz kömek" hamala jaňa garaşyp duran ýaly çalt geldi. Gelen lukman ullaikan şikesiň ýokdugyny, muňa garamazdan näsagy hassahana äkitmeli boljakdygyny aýtdy. Sülçi bilen Narly Arslany nosilka salyşdy. Lukmany ugradan sülçi Çemeni çagyrdy:

– Ýoldaş Hesenowa, siz arkaýyn öyüñize gaýdyberiň.

– A Narly näme?

– Heniz Narlylyk işimiz bar. Bar arkaýyn gidiber, çagyrylanda gelersiň...

Naýynjar halda gultunan Çemen gapyny daşyndan ýapdy...

Zalda daşlaşyp baryan aýak sesine diň salyp, penjireden daşaryny synlap duran sülçi Çemeniň bölümiň howlusyndan çykandygyny görenden soň, Narla tarap öwrüldi.

– Tak skazal bednýak. Näme edýäs indi?

– Näme etmekden Hudaý saklasyn, ýoldaş kapitan. Ýaňam öz aýdyşyňz ýaly men we Çemen jebir çeken bolup çykyş edýäs-ä. Düzgün bozuja çäre görün...

- Indi Harlamow Arslan jebir çekene, a siz bolsa düzgün bozuya öwrüldiňiz...
- Bäh, agyp-dönüp duran loly dünýe bu diýleni boldy bü-ýä. On minuda ýetirmän ýerimizi çalyşmaly bolaýdymy?! Kanunam sakgyç ýaly zat eken-aý? Kime tarap süýndürseň süýndürip oturmaly.
- Bagışla weli, siz muny öýüňden ýaban bir lolynyň gujagyna girip ýatmankaň pikir etmeli ekeniňiz.
- Erkek eşeklik edilýä-dä...
- Aý, hawa-da... – diýip, pallan sülçi bir elini agzyna tutup: - Men biraz gözümiň awusyny alaýyn. – Soňra ol telefona elini ýetirdi:
- Nobatçy, kömekçi ugratsana!..
- Ýes! – diýen sözden soňra telefonyň gukguldysy eşidildi...

Kömekçi seržant Narlyny alyp çykansoň sülçi kabinetini içinden gulplap, çyrany özürdi we kreslosynda oturan ýerinde uklap galdy...

Kömekçi seržant Narlyny äkidiп düzgün bozujylary wagtlaýyn saklanýan otaga saldy. Hernä jübülerini barlap salmady. Sowuk betonyň üstünde lampa oturan Narly bu ýerden nädende çalt çykyp bolýandygyny pikirlenip başlady. "Kim bar-aý, kim bar? Meni ýeke jaňda bärden alyp çykyp biljek kim bar..." Birden onuň ýadyna howpsuzlyk gullugunda işleyän bir tanşy düşdi. Jaň etdi. Sagat eýýäm daňdan baş töwereklerini sermäп ýördi. Şonda-da, ol uzak garaşdyrman telefona jogap berdi.

- Salawmaleýkim, Çary! Dostjan, bimaza edýän däldirin-ä?..
 - Ýok-la, seň jaňyňam mazasy-bimazasy bolarmy. Bilýäň-ä çekistleriň gije ýatmaýanyny. Aýdyber, Narly näme gulluk?
 - Gullugyny aýdar bolsam, iş pyrryk. Özüň alyp çykmasaň bolmaýa. Polisiýada otyryn. Birini urdum. Indem näme boljagy belli däl.
 - Adam öldürmediň dälmi?
 - Ýok-la, Hudaý saklasyn.
 - Onda ertir ir sagat tegelek dokuza çenli gaýrat et. Baryp özüm alyp gaýdaryn. Olar ýaly zatlar mesele däl-ä!..
 - Boldy agam, onda men arkayn.
- Jogap deregine telefonyň gukguldysy eşidildi. Çarynyň gidişi gidiş boldy. Ertesi sagat dokuzda-da, aşam sagat dokuzda-da

ony gelip alyp giden bolmady. El telefonynyň zarýady çökensoň hiç kime jaňam edip bilmeli. Sülçiniň ýanyna birki gezek äkidilip getirilenini hasap etmeseň, aýak ýoluna-da çykmady. Ahyryn gözenegiň öñünden geçip barýan kömekçini çagyrdy. Kel düşen kellesini gart-gart gaşanyp gelýän kelte boýly, garynlak kömekçi:

- Näme gerek? – diýdi.
- Agam, öye jaň edip bolmazmyka?
- Puluň barmy?
- Pullumy ol?
- Dagy näme sag bolsuna etdiräýer öýtdüňmi? Kireýsiz kilim kakylýamy şu döwürde?..
- Bolýa, agam. Näce?
- Bir jaňa ýigrimi manat.

Gapdalky gözenekde oturan biri ara goşuldy:

- Ýapban kel, sen-ä soňky bir ýylда diňe jaňdanam bir maşynlyk pul edinensiň, hä?!..

Gözenegiň içinde oturanlar wakyrdaşdy. Ýapban muny ýüzüne-de almady. Gaýtam Narla:

- Bol, çaltrak! Nobatçy görse meniň derime saman dykar, başlyga satýa derrew...

Ýaňky gygyran ýene goşuldy:

- O bendä-de ujundan beräýmeli-dä, ýeke özüňi bilseň bolaýjagyň şol.

Gapdaldan ýene biri söz oklady:

- Ol erkek oglandyr, bu kel ýaly açgöz däl. Eger-eger öñünde kelle ýaly altyn goýsaňam almaz...

Narly tanyş oglanylarynyň birine – Perhada jaň etdi. Wagyrdynyň içinde oña zordan derdini düşündirip bildi.

Ýarym sagada ýetirmän gelen Perhat göni sülçiniň ýanyna girdi. Näme üçin gelendigini we öz kimdigini tanadandan soň ol matlabyny belli etdi:

- Ýoldaş kapitan, menem öň milisede işläp çykdym. Ol wagtlar polisiýa däldi, milisiýady. Men bulaň içinde edilýänje oýunlary gowy bilyändirin. Öňňin aşşam getirilenleriň işi nähili bolarka? Ýarasy gaty agyr bolmasa, edilýänjesinden nemedeli, neneň görýäň, hä?

Sülçi kän pikirlenip durmadı.

– Haýsy gerek saña?

– Narlyýyf gerek.

– Ýagdaýy biçeme däldir-ä?

– Ýagdaýy gaty ganymat. Telekeçi ahyryn ol. Elbetde, ynsap bilen aýt. Mesele däl, men kepil geçýän, gepsiz-gürrüñsiz sag bolsunyň özüm elinjek gowşurýan.

– Tegelek on onda!

Perhat elini owkalaşdyrdы.

– On müñmi? Galyňrak bolanokmy ol?

– Laýyk bolýa şol agam. Häzir şol işi prokuratura geçirilemsoň, on sany on paçka çykarybam düzedip bilmersiňiz.

– Geçirme onda. Men bir sagadyň içinde soraýan puluňy getirerin.

Çalt aşak düşen Perhat Narlynyň deňesinde saklandı. Nobatçydan rugsat sorap gözenegiň öňüne bardy we onuň gulagyna pyşyrdady:

– On iki müñ soraýar.

– Gökdenmi-i-ii ?

– Hawa, dollardan.

– Göni öýe gaýdýanmy onnoň.

– Göni! Özüm alyp gaýdýan.

– Dep onda ofise. Aýly jana aýt, jigim berer goýberer.

Perhadyň gidişi geliş deň boldy. Sülçiniň kabinetiniň agzynda aýak çekip, puluň ujundan ýigrimi sany ýüzlügi soğrup goltugyna saldy, soňam içerik ätledi. Ol elindäki pully daňyny sülçiniň öňünde goýdy.

– Ylaýykdyr, sanaý!.

– Ýeri bolýa, sanap durjak däl. Öz paýyňam çykaransyň-a?..

– O nähili? Başbitin öňünde dur. Meň bärde ýeke teňne-de peýdam ýok. İş salsaýp ýören adamym bolansoň yüzden geçip bilmedim.

– Onda bolýa-la. Agam, gep-gürrüñ bolmaz dälmi? Porsajak ýeri bolsa häzir aýt.

– Ed-dil daşa ýazylan ýaly bor. Sen diňe meni bil, inim!..

Sülçi nobatça jaň etdi:

– Narlyýewi häziriň özünde goýberiň. Näme diýýäň? Hemme zady bilmek saña hökmanmy? Ýokardan jaň geldi. Goýbermesek

bolmaýar. Gerek bolsa özümüz çagyrarys. Pasporty mende dur. Sülçi sagbollaşyp çykan Perhat gapyny ýapan badynda kimdir birine jaň etdi:

– Starley, näme uklap ýatyrsyň? Herekete bereket diýipdirler. Ýatan öküze iým ýok. Harlamowdan derek çykmadym? Gowja siltelemeli eken-dä. Aý, bähbit bolsun. Bolmanam başlyk adamy bize ýetiresleri ýok-la, başlyklaň özi soyar ony.

Bu Narlyýewdenem-ä ep-eslijäni ýonandyryň. Görgülini ýogsa hiç zadam edip bolanok-laý. Adamlaryň kanuna düşünip barmaýanlygam bir gowy zat. Hawa, hawa-la, başda gürleşışımız ýalydyr. Geliber, paýyň aýryp goýaryn...

Perhat birinji gata düşüp, Narlyny aldy. Bogaz alakany ýada salyp duran gülkünç keşpli Ýapban kel olaryň yzyndan ýalmanyp galdy:

– Ýokardan çözdürdiň öýdýän, agam? Biziň ýanymyza-da aýlanyp gidersiň-ä?

– Hawa-la, Ýapban aga. Hökmany suratda – diýip, yzyna garaman çykyp gaýdan Narly dostunyň awtoulagynda öýüne geldi. Perhat gaýdarman boldy.

– Uly iş bitirdiň. Seňem gadryňy biler ýörerin-dä. Ýör, gir öye, çaylaşman gitseň aýyp bor.

– Ýene bir gezekde. Men häzir bir obadaşymyň toýuna ýetişmeli, dawaý! – diýip, awtoulagyny peşedip giden Perhadyň yzyndan gapyny ýapan Narly gujagyna üç ýaşan oglunu alyp çykan gelnine gözü düşdi.

– Narly, üç günläp nirde kaňkadyň? Çagalar ýadyňa düşmedimi, heý? Bolmanda men pylan ýerde, alada etmäň diýip jaň etseň bolmaýamy? – diýip, ala gözlerini balkyldadyp bakan aýalynyň gözüne göni seredip bilmän, ýüzüni kese sowdy.

– Möhüm iş çykdy, telefonymam ofisde galypdyr – diýip ýalan sözlän Narly, içindenem: "Men bir eşek, sizden ýaban ýatyp, düşüp ýoren günümi diýsene. Gaýdyp şol emjegi kesileniň gapysyndan barsammy..." diýip, ogly bilen bilelikde aýalyny gujaklady. Ol birdenem buduna bir şepbeşik zadyň ýapyşandygyny duýdy. Aýalyna:

– Men bir hajathana girip çykaýyn – diýip, hajathananyň gapysyny içinden kilitledi.

Jalbaryny çözdi. Şepbeşik suwuklyk onuň ujydyndan gelipdi. Narly buşugjak boldy. Peşewiň deregine gan gatyşykly iriň geldi. Iriň endam-janyndan ýygnanyp gelýän ýaly on iki süñňüni elendirdi. Göbeginden aşagy bilen iki satanyň arasyň tisgindirip gidýän awuly sanja çydap bilmän:

– İşim gaýtdy. Trifr tutdum öydýän – diýip, şepbeşigi içki eşigine ýapyşyp, awusy barha artýan ujydynyň iriňini gysyp-gysyp gutaryp bilmedi.

Ol hajathanadan çykyşyna dessine eşigini geýdi. Aýaly ylgap geldi.

– Ýene nirä? Ne ýuwundyň, ne iýip-içdiň?

– Ýarym sagatdan gelýän. Ýene bir iş çykdy.

Narly garažda ätiýaçda duran awtoulagyny işledip, ugrajak bolup durka, bir ýerlerden timisgenip Çary geldi.

– Geldiňmi sag-amam, Görogly!

Narly onuň bilen sowuk salamlaşdy.

– Hawa, geldim öz-ä.

– Geldiňmi ýa getirdilermi?

– Parhy näme?

– Parhy kän. Neme men seni goýbertmek üçin näçe kişini gördüm. Indi şol oglanlara sag bolsun aýtmaly boljak.

– O nähili sag bolsun aýtmaly men? İki günläp mentleriň gözenekli porsy jaýynda ýatdym. Garaň görünmedi. Indi näme "ekgende ýok, tikgende ýok, harmanda hazır hoja" etjek bolýaň? Men ol ýerden ýaňy geldim.

– Boljak zat däl! Şeýle goýberäýdilermi?

– Kim aýdypdyr şeýle goýberdiler diýip?.. On iki müň dollary sanapjyk berdim...

Çarynyň gözü çykaýjak boldy.

– Kime-e-e?

– Kime bolanda saňa näme?

– Men o parahory edişime seret. Kim-aý ol eşsegataly, aýtsana?

– Näme etjek? Kimligi bilen işiň bolmadyn. Puluny aldy, işini bitirdi. Sen ýaly ýitip gitmedi. Ýagdaý neneň-niçik borka diýip, doňuz diňini salyp ýatan peläkediň biri diýerler saňa. Şoňa görä hem menden pul aljak bolduň. Onsoňam seniň özüň menden pul sorap dursuň-a? Ýene-de utanman "o parahory edişime

seret" diýen bolýaň-maý...

Çarynyň ýüzüne kül sepilen ýaly boldy. Mundan soň onuň geplemäge ýüzi bolmady. "Aý bolýa-da. Ýol uzakdyr. Entek kän işiň düşer maña" diýip tozanlap howludan çykyp gitdi.

Diýyäňmişem diýmän awtoulagyna münen Narly deri-wenerologiýa keselleri hassahanasynda işleýän tanyş lukmanyna jaň etdi:

– Salawmaleýkim, Kamran akgä. Nirdesiň? Nirde bolsaňam sataşmasak bolmaýar häzir. Artyp galan akyp ýatyr. Keýwany bir bilmesin. Öň näme gün görkezdim oňa. Gaýrat et, agam. Näçe gün ukol almaly bolsa-da alaryn, bahasy hiç. Özüňem boş goýmaryn... Awtoulagyny dazladyp howludan çykan Narly goňsusynyň oguljygy Kerweni görüp sakga durdy.

– Narly däde, ejem dükana çörek diýip ugratdy weli, pulumy ýitiräýdim. Ejemiň sowalga diýip süýşuren iň soňkuja iki manadydy. Dükanyň satyjysam ýazgysyna zat berjek däl diýýär. Iki manat karz beräý-dä? Ertir bazarda araba sürüp kireý ederin hemem puluňy getirip bererin.

Kakasy birki ýyllykda ýogalan on ýaşlyja ýetim oglanjygyň sözüne ýüregi jigläp giden Narly oňa ýigrimi manat uzatdy.

– Gerek däl, ertirem araba sürjek bolup ýörme, bormy?

Iki manadyň deregine uzadylan ýigrimiligi gören Kerwenjik aljyrap ýeňsesini gaşady.

– Bor welin, men iki manat diýipdim...

– Galynna süýji-köke alynaý körpäm.

– Alladan gaýtsyn, Narly däde. Ejeme aýtmarsyň-a ýöne?

– Elbetde aýtmaryn! A sen süýji-kökäni jigileriňden ogryńca iýjekmi?

– Ýo-ok, ony diýmedim. Pul ýitirenimi aýtmasaň bolýa.

– Arkaýyn bolsana kösek. Ýone senem indikiňe pugta bol. Gerek zadyň bolsa-da ýuwaşlyk bilen maňa duýduraý. Bar, Alla ýaryň bolsun!..

Agyr durmuş tarapyndan şadyýan çagalygyna kast edilen on ýaşlyja oglanjygyň buruk boýnuna nebsiagyryjyluk bilen seredip oýa çümen Narly: "Kimler iýmäge çörek puly tapmaýar, kimler bolsa gazananjasyny haram zatlaryň ugrunda saman ýaly sowurýar" diýip, uludan dem aldy. Soňra rulda oturan ýerinden maşynyň yza seredýän aýnasynدا öz-özüne seredip, äht etdi:

– Şu ýigrenji keselden bir saplanaýyn. Dagy-duwara künti diýlen zadyň garasyny görmejegme halal çagalarymdan ant içýän!..

*Bellik: ýerli wekil – uçastkowoý

© Has TÜRKMEN.

Hekaýalar